

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 6. junija 1877.

Obseg: Prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski in pa manevri Tagblattovcev. — Še nekoliko podukov gledé na volitve v deželni zbor. — Vodila srečnega gospodarstva. — Angora. (Dal.) — Naši dopisi. — Novičar.

Še nekoliko podukov

gledé na volitve v deželni zbor.

Vštevanje doklad k neposrednjim davkom pri spisovanji volilskih imenikov.

Ukaz ministerstva notranjih zadev od 16. julija l. 1871. šte. 3011. določuje, da izraz „neposrednji (direktni) davki“ (to je, zemljiški in hišni davek), ki se nahaja v občinskem in deželnem volilnem redu in v dotičnih dodanih postavah, ako kaka postavna odločba naravnost ne prepoveduje vštevanja priklade, pomeni ne samo le čisti davek, temveč tudi tretjinsko in izvanredno priklado, to je: skupni znesek davkov, ki se imajo plačevati v cesarske blagajnice. Ne smejo se pa prištevati priklade za deželne šolske in občinske potrebe. — Ako je tedaj pravica, voliti v deželni zbor, v volilnih razredih mest in kmečkih občin odvisna od tega, koliko kdo neposrednjih davkov plačuje, se mora omenjeni skupni znesek davka in priklad vzeti za podlago.

Priklade, ki se imajo volilcem všteti, so pri cesarskih davkih te-le:

1. Pri zemljišnem (gruntnem) davku, tretjina, in še druga tretjina za vojskino zaklad.

2. Pri hišnem razrednem davku tretjina; vojskine priklade pa je toliko, kolikor znaša redni davek.

3. Pri davku gostačev (ali hišne najemščine) tretjina, in še druga tretjina vojskine priklade.

Vsi ti davki se natančno razvidijo iz davkarskih bukvic v prvem in drugem predalu, oziroma iz plačilnega nakaza gledé davka od gostačev.

4. Pri pridobninskem (patentnem) davku znaša cesarska priklada, ki se ima volilcem všteti, sedem desetink (7/10).

5. Ravno toliko znaša ta priklada pri dohodnini (Einkommensteuer).

Če pa ta dva davka oba skupaj presežeta 30 gold., znaša priklada ravno toliko, kakor davek sam.

Ta priklada v št. 4. in 5. omenjenih davkov pa se računira tako-le: Če redni davek od patenta na pr. znaša 5 gold. 25 kr., šteje se priklada 3 gold. 67½ kr., in če dohodnina znaša 1 gld. 75½ kr., je priklade 1 gld. 22½ kr. Kdor ima tedaj v kakem mestu ali trgu patent za 5 gold. 25 kr., ali v Ljubljani dva patenta po 3 gold. ali enega za 8 gold., ima volilno pravico in se mora v volilni imenik zapisati, ker s prikladami vred plačuje več ko 10 gold. davka, ki daje volilno pravico.

Tega naj ne prezirajo županstva kmečkih občin pri spisovanji imenikov volilnih mož, ki jih imajo po §. 29. volilnega reda deželnega zbora poslati ces. kr. okrajnemu glavarstvu, županstva mest in trgov pa pri spisovanji volilskih imenikov, katere imajo ona po §. 26. volilnega reda deželnega zbora c. kr. okrajnemu glavarstvu poslati v potrjenje, da se ne izpusté taki občinci iz volilskega imenika, katerim gre po visokosti neposrednjih davkov in priklad postavna pravica, izbirati volilne možé ali pa voliti deželne poslance. — Županstva, ki te imenike spisujejo, so torej v prvi vrsti za to odgovorna, da se kdo iz imenika ne izpusti, ali da se nikdo ne vpiše, ki nima pravice voliti. — Imenik volilnih mož ima pa po §. 31. deželnega volilnega reda volitveni komisar, katerega okrajno glavarstvo postavi, preiskati: ali so vsi vpisani ali ne, ki imajo pravico voliti, ter se ima tudi prepričati, da se je volitev vsem o pravem času naznanila, namreč dosti zgodaj, da jim je mogoče k volitvi priti. Pri volitvenem komisarju se ima torej oglasiti, kdor bi mislil, da ima pravico izbirati volilne možé, pa ni v imenik vpisan, ali kdor bi ne dobil poziva k volitvi, dasitudi je v imenik vpisan; v dokaz volilne svoje pravice pa naj prinese svoje davkarske bukvice seboj.

Beseda o volitvah velikega posestva.

Vradna „Laib. Zeitg.“ je v listu od 4. dne t. m. razglasila imenik volilcev, ki spadajo v vrsto velikih zemljiških posestnikov, s pristavkom, da pritožbe (reklamacije) o tem imeniku se imajo c. k. deželni vladi vložiti o 14 dneh, ki se štejejo od dneva razglasa, tedaj zadnji čas do 18. dne t. m. V razglašenem imeniku se nahaja 117 velikih posestnikov.

Po §. 10. deželne volilne postave spada v to vrsto volilcev tist, čegar posestvo je v deželni knjigi (Landtafel) vpisano in vsaj od njega po 100 gld. cesarskega zemljiškega davka (brez vojne priklade) plačuje, je polnoleten in Avstrijsk državlján.

Če ima več posestnikov skupaj eno tako posestvo, sme (po §. 11.) voliti le samo tisti izmed njih, kogar za to pooblastijo.

Če pa (tudi po §. 11.) kdo od dveh ali več v deželno knjigo vpisanih posestev skupaj najmanj 100 gld. brez vojne priklade cesarskega davka plačuje, ima tudi za to skupno posestvo pravico, v vrsti velikih posestnikov voliti.

Na ta š. smo že v zadnjem listu pozornost obrnili, ker se nam poroča, da bi utegnili, kakor Šent-Rupertske župnik, fajmošter Cerkljanski i. t. d. več duhovnov gospodov v to vrsto stopiti, ki od 2 ali več farnih, v deželno knjigo vpisanih posestev, katere oni uživajo in skupaj vsaj 100 gold. cesarskega davka plačujejo.

In na to opozorujemo gospode še enkrat zdaj, ko je imenik velikih posestnikov razglašen in je nastopil čas reklamacij za tiste, ki morebiti imajo v tej vrsti volilno pravico, pa so izpuščeni. Pozor tedaj, gospodje! Med imenovanimi 117 volilci je mnogo odločno narodnih mož, mnogo pa tudi taci, ki bi se dali po svojih prijateljih rodoljubih podučiti, da njihovo pravo mesto po posestvu in zvezi z našim ljudstvom po deželi je v vrsti domačinov, to je, v vrsti narodne stranke deželnega zbora. Blizo 50 taci velikih posestnikov nahajamo v razglašenem imeniku, o katerih smemo misliti, da nikakor ne stojijo na stališči viteza Fränzla-Vestenecka. Ne bilo bi tedaj nemogoče prodreti dosedanje falange nam nasprotne, ako le bi hoteli se rodoljubi iz vrste velikega posestva dobro ogreti za pravo domačinstva in bi se eden izmed njih vstopil na čelo volilnega delovanja.

Ker majhna množica (117) velikih posestnikov voli 10 poslancev, ne bilo bi nemogoče, vsaj nekoliko naših mož v ta razred spraviti, ki bili bi več vredni kot mnogo dosedanjih mamelukov.

Prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski in pa manevri „Tagblattovcev“.

Agitovati pri volitvah, to je, delati na to, da se možje njegove stranke volijo, je vsacemu pripuščeno, marveč je celó dolžnost vsacega, ki po postavi ima volilno pravico. V nekaterih deželah so volilne agitacije zeló viharne in zlasti na Ogerskem celó take, da se pretepajo in pobijajo do krvavega. To, se vé da, je grdo, surovo, al vsaj poštenejše je, kakor je to, če agitator s sleparijami skuša volilce na svoje limanice vjeti in ga ni sram, z obrekovanjem in lažmi vbijati poštenje mož nasprotne stranke. Tako pot hodi „Tagblatt“ s svojimi pajdaši zdaj skor vsak dan, ko agituje za svojo svojat.

Kakor zdaj, tako je tudi delala nasprotna nam stranka ves čas, kar imamo deželne zборе. In celó domačega našega slovenskega jezika, ki je nasprotnikom našim sicer taka huda kost v grlu, da v zboru nikdar slovenske besede ne spregovori, se poslužuje takrat, kedar gré za volitve. Gotovo pride tudi zdaj tako glasilo v slovenskem jeziku na svitlo, kakor je prišlo leta 1867. pod naslovom „Kranjci pazite!“ Ne bode tedaj od več, da predno poročamo, kaj da danes počenjajo „Tagblattovi“ patroni, našim volilcem kažemo, s čem so nasprotniki naši takrat o volitvah slepili volilce.

Pisarju „Kranjci pazite!“ ni bilo všeč, da so oklic narodnega volilnega odbora l. 1867. proš, stolni dekan in vsi drugi korarji Ljubljanski (razen enega, Zavašnika) in tudi oba dohtarja sv. pisma Leon Vončina in Andrej Čebašek podpisali, češ, da „deželni zbori se nimajo v verske reči vtikati“, in da ni prav, ako „se duhovnom še težko butaro deželnega poslanstva naklada in da se oni (oj, precartana skrb!) ločijo od svojih ovčic, nad katerimi kot zvesti dušni pastirji neprenehoma čuvati morajo.“ — Zdaj čez 10 let se pač preočitno kaže, kam smo o verskih zadevah zabredli, ko so šole postale brezverske*) po sklepah državnega zbora, v katerem

*) C. k. državna sodnija je unidan v točki pravo izrekla, da „konfessionslos“ je „religionslos“.

po večini sedijo možje, katerih „duh“ in „mesó“ so naši nasprotniki v deželnem zboru. In kakošne bile bi še le postave naših ljudskih šol, ako ne bi bili imeli ta leta narodnih mož v deželnem zboru!

Pisarju „Kranjci pazite!“ dalje ni bilo prav nič všeč, da naš deželni zbor po narodni svoji večini ni hotel brezpogojno in brez zaslišanja deželnih zborov voliti poslancev v državni zbor, ki je imel z dvalizmom stvariti spravo z Ogrri. — In zdaj zopet čez 10 let se žalibog kaže, kakošno pogačo Avstriji pekó Magjari in kako draga stvar je dvalizem (glejte zadnji list „Novic“). Lesica, ki je govorila „Kranjci pazite!“ pa je takrat volilcem prigovarjala: „ne bojte se sprave z Ogrri; cesarska vlada je pot do te obravnave lepo ogladila in zastopniki deželá v državnem zboru bodo to reč že tako uganili, da mi ne ostanemo za Ogrri.“ — Kje pa so zdaj tvoje obljube, lesjak? Ali niso narodni naši možje pravega trdili, da niso hoteli osode deželá izročiti zastopu Dunajskemu in so zahtevali to, kar je ministerstvo Belkredijevo deželnim zborom hotelo izročiti?

Pisar „Kranjci pazite!“ je kot zapravljevost grajal to, da se je deželni zbor iz deželne hiše „na lončovžu“ preselil po predlogu viteza Gariboldi-a v deželno hišo redutno. Gariboldi je bil leta 1867. poslanec naše stranke in samo zato ga je pisár zgrabil, ki je vendar dobro misel sprožil, da si je deželni zbor med dvema deželnima hišama izbral tisto, ki deželnemu zastopu pripušča ugodnejše bivanje. Ko bi bil Gariboldi anno 1867. že to, kar je zadnja leta bil — uskok vrsto liberalcev — pisár bi mu bil hvalo pel!

Da je deželni zbor si napravil svojo „lastno kaso“ in pri vsako leto rastočem denarnem prometu ni hotel več vladnega kasirja za deželnega blagajnika imeti zato, ker deželna blagajnica ima na milijone v svojem oskrbstvu, to tudi je pisar očital narodni večini deželnega zbora. Danes ga je gotovo tako sram tega očitanja, da si sam mora misliti: „kakošne neumnosti sem vendar leta 1867. trobil po svetu in kako publo zagovarjal nemčurstvo!“

Mnogo družega o „sebičnosti“ narodne večine, o „zapravljevosti“ njeni kvasi pisár „Kranjci pazite“ ter sklepa svoj pamflet s tem: naj bi volilci ne pošiljali več taci mož v deželni zbor, ki so le svajo in nemir sejali, ker ne bodo nikdar Avstriji oljke mirú in sprave prinesli.“

Pretresati te opazke „Kranjskega paznika“, škoda bila bi za papir, vsaj vsak, kdor s svojimi očmi gleda, jasno vidi, da sebičnost, zapravljevost in setev nemira je le na strani nasprotnikov naših, ki sedijo v deželnem in državnem zboru. Stenografični zapisniki zadnjih deželnih zborov na Štajarskem, Tržaškem, Koroškem in gornji Avstriji, kjer imajo večino tisti možje, ki so našim nasprotnikom kakor jajce jajcu podobni, preočitno kažejo, kako žalostno gospodarijo*) in davke povikšujejo ljudstvu. „Tagblattovci“ so res tako abotni, da mislijo, da ne vemo, kakošna se godi drugim deželam, kjer imajo njih sodružniki regiment v rokah. Celó smešno pa je to, da je „Kranjski paznik“ govoril o „oljki mirú“! Kako zadovoljna in mirna je Avstrija sploh zdaj, ko imajo nasprotniki naši večino v državnem zboru, to kažejo vendar že od leta 1861. časniki vseh Avstrijskih deželá našega mišljenja, ki želijo, da bi do mirú prišli vsi narodi po

*) Ali ne bi bilo tu tudi na pravem mestu omeniti od tistega milijona gold., ki ga je liberalna nemška stranka v mestnem zastopu, ki narodni večini deželnega zbora „zapravljevost“ očituje, hotela na posodo vzeti in mestu strašansko dolg na glavo nakopati? Stavec.